

Amerikan “Yeni Muhafazakârlarının” Kültürel İdeolojisi ve Dış Politikası

Yasemin KONUKCU*

Özet

Bu çalışma, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) siyasetinin en güçlü kanadını oluşturan yeni muhafazakârların (neo-conservative) kültürel, tarihsel ve dış politika eğilimlerini analiz etmeyi hedeflemektedir. Genel olarak ABD'nin dış politikası, siyasi partiler arasındaki farklılıklar gözlemlenmeden bir bütün olarak değerlendirilmektedir. Devletlerin bütünlüklü ve tutarlı bir aktör oldukları varsayımına dayanan realist uluslararası gelenek, söz konusu analiz şeklinin belirleyici hale gelmesine neden olmuştur. Ancak 1990'lı yıllarda özellikle kimlik ve toplumsal farklılıkları öne çıkaran uluslararası paradigma, 2000'li yıllardan itibaren ABD'de Demokratlar ve Cumhuriyetçiler arasında dış politika eğilimlerinde siyasal farklılıkların belirginleşmesine neden olmuştur. Bu çerçevede ABD'nin bölgesel ve küresel düzeyde izlediği dış politikanın ideolojik arka planına nüfuz etmiş bulunan yeni sağ siyasete yakından bakmak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Amerika Birleşik Devletleri, Yeni Muhafazakârlık, Cumhuriyetçi Parti, Dış Politika

Cultural Ideology and Foreign Policy of the American Neoconservatives

Abstract

This study aims to analyze the cultural, historical and foreign policy trends of the neoconservatives, which form the strongest wing of USA politics. In general, the foreign policy of the USA is evaluated as a whole, regardless of the differences between the political parties. The realist international tradition, based on the assumption that states are an integrated and consistent actor, has led to the determination of this form of analysis. However, the international paradigm, which especially emphasized the identity and social differences of the 1990s, also caused political differences in the foreign policy approaches among the Democrats and Republicans in the USA since the 2000s. Within this framework, it is necessary to take a closer look at the new right-wing policy that has penetrated into the ideological backgrounds of the foreign policy pursued by the USA at the regional and global level.

Keywords: United States of America, Neoconservatism, Republican Party, Foreign Policy

Giriş

Siyasal nitelikli muhafazakârlıkla bağlantılı gerilimlerin geçmişi eski olmakla birlikte çatışmaların merkezinde muhafazakârlık değil, ideolojik/dini nitelikli kurumlar ve gruplar yer alıyordu. 1990'lardan itibaren siyasi analizlerde sık olarak başvurulan muhafazakârlık tanımları, ideolojik ve kuramsal tartışmalarda pandoranın kutusu gibi değerlendirilir. Bu nedenle ABD siyasetini yakından analiz etmek için dini ve gelenekçi toplumsal kesimlerin ilişkisine geniş bir açıdan bakmak gereklidir. Bu çalışma ABD siyasetinde 2017 sonrasında dikkat çeken gelişmeleri ve dengesizlikleri geniş bir bakış açısı ile ele almayı hedeflemektedir. Amerikan muhafazakârlığının kültürel ve ideolojik arka planının değerlendirilebilmesi için konunun sözü edilen geniş bakış açısından ortaya konması gerekmektedir. Zira mevcut çalışmalarda siyasi lider odaklı çözümleme tarzı, eleştirel siyasal sorgulamalar açısından yeterli değildir.

Diğer yandan muhafazakâr derneklerin ve örgütlerin ekonomik ve siyasal bir aktör olarak sahaya indikleri dönem 1980'li yıllardır. Özellikle 1980'lerden itibaren Amerikan

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, E-mektup: ykonukcu2003@yahoo.com

siyasetinde hâkim ve görünür olan muhafazakâr düşünce dönemin din-siyaset ilişkisinin ve ekonomik perspektifinin odağında şekillenmiştir. Aynı zamanda muhafazakâr ideoloji dış politika ve ekonomi politikası bağlamında nispeten ayırt edici nitelikler taşımaktadır. Buna karşın birçok liberal ve solcu analist için Ronald Wilson Reagan, George Bush ve ardından Donald John Trump gibi liderlerin politik ünleri adeta endişe verici bir gizem taşımaktadır.¹ Ancak bu gözlem siyasal kültür ve ideoloji bağlamında muhafazakârlığın derin bir analize tabi tutulması zorunluluğunu net olarak ortaya koymaktadır.

Bu makalede yeni sağ siyasetin toplumsal ve ideolojik arka planı analiz edilerek dış politikadaki yansımaları ele alınmıştır. İlk olarak siyasal muhafazakârlığın tarihsel evrimi ve toplumsal projesi ele alınmış daha sonra Demokratlar ve Cumhuriyetçiler arasındaki temel farklılıklar analiz edilmiş ve bu çerçevede yeni sağ siyasetin billurlaştığı Cumhuriyetçilerin dış politikası sözü edilen bakış açısına göre değerlendirilmiştir. Bu çalışma, yeni sağın ideolojik varsayımlarını ve bu varsayımların dış politikaya yansımalarını açığa çıkarmayı hedeflediğinden “muhafazakâr dış politika” örnek olay üzerinden analiz edilmemiş, farklı örnek olaylar kısmen ele alınmıştır. ABD’nin yeni sağ siyasetinde dış politikanın hangi değerler üzerine inşa edildiğini analiz etmek aynı zamanda bu düşüncenin ideolojik varsayımlarına inmeyi gerektirmektedir. Dış politika söylemi, ikili ve çok taraflı ilişkilerde tahakküm iddiası veya iç politikada terörle mücadele ile ilgili hususlar sözü edilen ideolojik varsayımlara dayandığından, bu çalışma dış politikaya dair bir arka plan okuması niteliği taşımaktadır. Başka bir ifade ile bu makale dış politikayı tarihsel ve ideolojik nitelik taşıyan yapısal özellikler üzerinden gözler önüne serme iddiası taşımaktadır.

ABD’de Siyasal Muhafazakârlığın Arka Planı

Sistematik açıdan ideoloji, insanların kendi siyasi hedeflerini belirledikleri, bu doğrultuda araçlarını konumlandıkları, açıkladıkları ve haklı gösterdikleri fikirler dizisi olarak tanımlanır. İdeoloji, belirli eylemleri muhafaza etmeyi, değiştirmeyi veya toplumda bazı düşüncelerin kök salmasını ve yeni bir sosyal düzen inşa etmeyi hedefler.² Muhafazakârlığın ideolojik biçimi, tarihsel bir arka plan üzerine kurgulanmıştır. Kurgu kelimesi, muhafazakârların kendi ideolojik söylemlerini temel kabul etmeleri ve diğer siyasi ve sosyal akımları tali olarak görmeleri nedeniyle kullanılmıştır. Dolayısıyla muhafazakâr düşüncenin somut bir arka planı ve tarihsel hikâyesi (çoğu zaman başarı hikâyesi) kurgu niteliği taşımaz.

ABD’de muhafazakâr düşünce, Amerika’nın doğuşunu temsil eden dinî motiflere dayanan belirli bir göç hikâyesine dayandırılır. Buna göre 1620 yılının Eylül’ünde çoğu İngiliz Ayrılıkçı Kilise³ üyesi olan yaklaşık 100 göçmen ticaret gemisi Mayflower ile “Yeni Dünya’ya” yelken açmıştır. Gemi, hareketinden iki ay sonra bugünkü Massachusetts’te Cape Cod kıyılarına ulaşmıştır. Yerleşimciler, Plymouth Kayası’na demirlemişlerdir. Aynı yılın Aralık ayı sonlarında göçmenler New England’da ilk kalıcı Avrupalı yerleşkesini oluşturmuşlardır. Göçmenlerin yarısından fazlası ilk kışı atlatamayarak hayatını

¹ Phillips-Fein, Kim. Conservatism: A State of the Field, American History, Volume 98, Issue 3 2011. Pages 723–743, p. 725.

² Seliger, Martin, Ideology and Politics, Free Press, New York, 1976, s. 14.

³ Ayrılıkçılar, Puritanizmin aşırı kanadını oluşturan İngiliz Protestanlardır. Ayrılıkçılar, İngiliz Kilisesi’ni ciddi şekilde eleştirmişler ve ayrılmak istemişlerdir. Şikâyetleri, dinî mahkemeler ve büro kıyafetleri uygulamaları gibi Roma Katolik Kilisesi’ni hatırlatan kuralların kabul edilmesidir. Kendilerini azizler ve seçilmişler olarak tanımlayan Ayrılıkçılar, kurtuluş için Tanrı tarafından seçildiklerine inanmışlar ve cemaatlerinin dışında kalanlarla sosyal ilişki kurmaktan kaçınmışlardır (Ayrıntı için bkz. Norman, S. Jonathan, Remaining Puritan: The History of a Separatism Church in Massachusetts 1620-1895. 1620-1895 Thesis, Oklahoma State University, 2015).

kaybetmiştir.⁴ Bu durum yolculuğa dinî ve idealist bir kimlik kazandırmıştır.⁵ Ardından dinsel kimlikli başka yerleşim bölgeleri (koloniler) ortaya çıkmaya başlamıştır. Çeşitli dinî gruplar, Rhode Island (Baptist), Maryland (Katolik), Pensilvanya ve Philadelphia gibi isimleri günümüzde ABD ile özdeşleşmiş yerleşim yerlerini kurmuşlardır.⁶

Zorlu koşullarda hayatta kalanlar, komşu Kızılderili kabileler ile barış antlaşmaları yapmışlar ve beş yıl içinde kendi kendilerine yeterli bir ekonomi kurmayı başarmışlardır. Amerika kıtasına yerleşmek amacıyla ayak basan ilk dört gemideki yolculara Plymouth Kolonisi'nin "Eski Yolcuları" adı verilmiştir. Bu ilk yolcular daha sonraki sömürge işlerinde özel bir konum edinmişlerdir. İngiltere merkezli Ayrılıkçılar göç edenler arasında azınlık olmalarına rağmen, merkezî konumda olmuşlardır. Göçmenlerin oluşturdukları güçlü koloni⁷ hükûmeti ilk 40 yılda bölgeyi tamamen kontrol altına almıştır. Diğer pek çok Avrupalı yerleşimci hacı da daha önceki göçmenlerin New England'daki ayak izlerini takip etmiştir. Yerleşimciler bölgede daha fazla toprak işgal etmeye çalıştıkça, yerli Amerikalılarla ilişkiler kötüye gitmiş ve 1675 Savaşı ile yerlilerle göçmenlerin ilişkileri ve kıtanın demografik dengesi dramatik bir biçimde yerlilerin aleyhine değişmiştir. Çatışmaların başlamasıyla Plymouth liderlerinin tasarladığı “ideal” ortak bir dinî kuruluş tarafından yönetilen ve müstakil bir topluluk olan koloni, kendi içinde bölünmüştür. Otonom ve kendi özyönetimine sahip bir bölge olarak Plymouth, diğer pek çok kolonide olduğu gibi, temel üretim veya kaynakların çıkarılmasına değil ticari ilişkilere dayalı bir topluluk olmuştur.⁸

Yönetim sistemini belirlemek isteyen Ayrılıkçı Püritenler, esnaflar ve maceraperestler siyasal bir anlaşma (Mayflower Compact) yapmışlar ve yeni Püriten göçmen grupların gelmesiyle birlikte Massachusetts'te yaşayan ve dinî kimliği belirleyici olan toplum, “Yeni İngiltere’yi kurmuştur. Göçmen ve dinî bir topluluk olan ilk Amerikan halkı, ekonomik özgürlük, Protestan Püritenizm ve “eşitlikçi demokrasi” gibi ilkeler etrafında birleşmiştir.⁹ İnançları ve “sosyal sözleşmeleriyle”¹⁰ birbirlerine bağlanan hacılar, İngiltere’den göç etmek isteyen ayrılıkçı muhalifler için bir sığınak olmuş ve kendi kendine yeten tarım toplumu kurmayı ve özellikle Eski Dünya’yı hatırlatan düşünce biçimlerinden uzaklaşmayı bir süreliğine başarmışlardır.¹¹ Bu tecrit olma düşüncesi günümüzde mümkün görünmese de siyasal olarak soyutlanma fikri, ABD politik kültüründe kökleşmiş bir eğilimdir.

⁴ D'Argenio, Joseph Ronald, Building a Pilgrim Utopia: Identity, Security and the Contradiction of Crosscultural Affairs at new Plymouth, 1620-1640 Lehigh University, 2004.

⁵ Ayrıntı için Bkz. de Tocqueville, Alexis, Democracy in America, A Penn State Publication. 2002, s.50-60.

⁶ Lefebvre, Maxime, Amerikan Dış Politikası, (çev). İsmail Yerguz, İletişim Yayınları, İstanbul. 2005, s. 12.

⁷ Koloni kavramı sömürgecilik anlamında, egemen bir devletin veya toplumun diğerlerine boyun eğdirmesini ve onları hâkimiyeti altına almasını ifade eden bir tahakküm pratiğidir. Ancak burada kavram, yeni yerleşimleri ifade edecek manada kullanılmıştır.

⁸ Haskins L. George, The Legal Heritage of Plymouth Colony, 1962, s. 851, https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6905&context=penn_law_review, (12.02.2020).

⁹ Lefebvre, 2005, s. 12.

¹⁰ Toplum sözleşmesi kavramı modern liberal siyasetin temelini oluşturmakla birlikte, toplumsal sözleşme kavramına dine dayalı muhafazakâr düşüncelerde rastlamak mümkündür. Burada sözü edilen toplumsal sözleşme dini bir nitelik taşımaktadır. Bu eğilim Batı Avrupa kökenlidir. Örneğin 1579 yılında, İsviçre’de Stephanus Junius Brutus takma adıyla yayımlanan *Vindiciae contra tyrannos* başlıklı yapıt, dinsel ve siyasal nitelikli iki iç içe geçmiş sözleşmeden bahsetmektedir (Bkz. Şenel, Alaeddin, Siyasal Düşünceler Tarihi, Bilim Sanat Yayınları, Ankara 1995, s. 331).

¹¹ Demos, John, A Little Commonwealth: Family Life in Plymouth Colony Journal of American History, Volume 57, Issue 2, September 1970, p. 404–405.

Plymouth yerleşimcilerine ilham veren düşünce dinî ideallerini devam ettirmek olduğundan, temel yasal düzenlemelerde sözü edilen endişe belirleyici olmuştur. 17. yüzyıl boyunca koloni tembellik, yalan, içki ve kumarın yasaklanmasına yönelik pek çok yasa çıkarmıştır. Yasalar genel nitelikte değil ayrıntılı şekilde yapılmıştır. Teferruatlı yasalar düzeni sağlamanın ötesinde, yasaları koyan ve uygulayanların toplum yaşamına azami ölçüde müdahale etme isteklerinin bir sonucudur. Her türlü cemaat merkezli toplumda olduğu gibi Plymouth kolonisinde de “grubun” çıkarları bireyin çıkarının önündedir. Bununla birlikte İngiliz mirası ve Hollanda deneyimi tümden yok sayılmamıştır.¹²

Plymouth'ta kurulan ve daha sonra idealize edilen yaşam, aile ve din etrafında dönüyordu. Her insanın, sömürge ve aile içindeki konumuna göre bir yeri ve görevi vardı ve yerleşimcilerden “Tanrı'nın kanununa” göre yaşamaları bekleniyordu. Bu çerçevede yasalar ve yasaları uygulayanlar kutsal kabul edilmiştir. Max Stirner'in belirttiği üzere “Katolik inancına göre dünyevi olgular takdis edilebilir veya kutsanabilir olsalar da papaz tarafından kutsanmadıkça kutsal sayılmazlar. Oysa Protestan inancına göre dünyevi olgular kendilerinden ötürü, kendi varoluşları dolayısıyla kutsaldırlar. Bir olgunun kutsanma suretiyle dinî açıdan kabul görmesi, Cizvitlerin şu düsturuyla örtüşür: "Amaç, aracı kutsal kılar.”¹³ Bu yorum Makyavelizm'in dinî bir görünümünü andırmaktadır. Aynı dönemde dinî doktrine açıkça itiraz edenler ciddi biçimde cezalandırılmış ya da tamamen sömürgeci sürülmüştür. Amerika kıtasına göç eden ilk Hıristiyanların, motivasyonu, inancı ve kurdukları ekonomik sistem, aynı zamanda muhafazakâr siyasetin idealize ettiği değerlerdir.

Buna ilave olarak Amerikan muhafazakârlığı kendisini çoğunlukla Roma İmparatorluğu'nun devamı olarak görmektedir. Roma İmparatorluğu'nun modern siyasete bıraktığı en önemli miras “doğal haklar”, “evrensellik” ve “eşitlik” kavramlarıdır. Roma, aynı zamanda emperyal bir devlet idealini temsil eder. Bu ideali takip eden ABD başkanlarından William McKinley (1897-1901) ve Theodore Roosevelt (1901-1908) ülkelerini gerçek bir imparatorluk stratejisi içine sokmuşlardır.¹⁴ Bu bağlamda Romalı düşünürlere göre evrensel devletin yasaları, (doğru akılla, tanrısal akılla özdeş olan yasalar) devletlerin yazılı yasalarının ortaya çıkmasından çağlar önce var olan “üstün yasalar”dır. Bu bağlamda Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, Amerikan değerlerini tüm insanlığa yönelik değerler ve “ortak bir taahhüt” olarak sunma eğilimindedir.

Diğer taraftan ABD ve Roma İmparatorluğu'nun aynı kategoride değerlendirilmesinin en önemli nedenlerinden biri de M.S. 317 yılında ilan edilen Milano Fermanıdır. Pagan geleneğe sahip olan Roma'nın, Hıristiyanlığı ilk yıllarındaki gibi şiddetle bastırma fikrinden vazgeçerek diğer dinlere karşı hoşgörü anlayışını benimsemesi ile dinin tüm Avrupa'da hızla yayıldığını göz önünde bulunduran Amerikan yeni sağ, kendi geçmişi ve değerleri ile Milano Fermanı arasında bir bağ tesis etmektedir. ABD tıpkı Roma gibi kendini dünyayı yönetmesi gereken vazgeçilmez bir ülke olarak değerlendirmektedir.¹⁵ Muhafazakâr ABD'nin toplumsal ve kurumsal hafızasında var olan “kaçınılmaz mukadderat” (manifest destiny) ideolojisi, Amerikan kültürünün üstünlüğüne duyulan inancı ifade ederken, yerli ve Afrika kökenli Amerikalıların “medenileştirilmesi” için kullanılmıştır. Kısaca iç politikada benimsenen muhafazakâr rol dış politikada kendine yer bulmuş ve bulmaktadır.

¹² Haskins, 1962, pp. 851-854.

¹³ Stirner, Max, Biricik ve Mülkiyeti, (çev.) Selma Noyan, Kaos Yayınları, İstanbul 2003, s. 117.

¹⁴ Lefebvre, a.g.e., s. 18.

¹⁵ Kinzer, Stephen, What Truly Conservative Foreign Policy Looks Like, 2015, <https://www.bostonglobe.com/opinion/2015/12/13/what-truly-conservative-foreign-policy-looks-like/Dr6wJUYx4ewVsk3xByw7K/story.html>, (18.11.2019).

Amerikan politikasında izolasyonist eğilimler¹⁶, son yüzyıl boyunca çeşitli şekiller olarak canlı kalmıştır.¹⁷ 1917 yılında Rusya’da Bolşeviklerin kesin zaferi¹⁸ “antikomünist bir histerinin” gelişmesine yol açmıştır. Bu korkuya “kıvıllı korkusu” (*red scare*) ismi verilmektedir. Diğer tarafından Püriten köktendincilik özellikle nüfusu git gide artan batı ve güney bölgelerinde kontrolden çıkmıştır. Ku Klux Klan örgütü ile ırkçılık şiddetlenmiştir. Bu örgütün o dönemde altı milyon üyesi olduğu tahmin ediliyordu. 1919-1923 arası alkol yasağı uygulanmış ve 1925’te bir öğretim üyesi insanlığın atalarının maymunlar olduğunu söylediği için mahkûm edilmiştir.¹⁹ Diğer yandan ABD’nin muhafazakâr değerlerinde, Calvinizmin kasabalı kültürü²⁰ ve dini despotizmi, John Locke’un mülkiyeti kutsayan burjuva ideolojisi ve Thomas Hobbes’un hiyerarşik toplum ve devlet düzeni birlikte harmanlanmıştır.

ABD’de “Yeni Sağın” Entelektüel Arka Planı

Son yıllarda yeni sağ hareketler, küresel ve ulusal ölçekte yükselişe geçmiştir. Bu eğilimler genel olarak popülist, ekonomik ve siyasi açıdan ise Ortodokstur. Yeni sağ, bir anlamda geçmişe özlem dolu, basit, eski, modern öncesi bir düzeni ya da nostaljik yaşamı yeniden kurmayı hedeflemektedir. Bu hareketin kuramsal, kültürel ve politik savunucuları ve sözcüleri, dünyada siyasal liderler olarak yerlerini almaktadırlar.²¹ Buna karşın muhafazakârlığın entelektüel bir geleneğe sahip olup olmadığı tartışmalı bir konudur. Doktrin olarak muhafazakârlığın siyaset kuramını, kapsamını ve etimolojisini gözler önüne sermek kolay değildir. Hatta siyaset kuramında ve ders kitaplarında muhafazakârlık nadiren müfredat kapsamına alınır, genel olarak yüzeysel bir şekilde geçiştirilir. Bu durumun nedenini, kısmen muhafazakârlığın doğasında kısmen de siyaset bilimcilerin mesleki formasyonlarında aramak gerekir. Birçok düşünce ekolünde muhafazakârlığın ideolojik mekanizmaları ve doktrin kaynaklı farklılıkları araştırmalara pek konu edilmez.

¹⁶ İzolasyonist düşünce, 19. yüzyılın büyük bölümünde ABD’nin bir tür “güvenliğini” sağlamış ve ülkenin “Eski Dünya” çatışmalarından uzak durması gerektiğini savunmuştur. İzolasyonistler 20 yüzyılın birinci yarısında ise gene Avrupa ve Asya çatışmalarına katılmamayı ve uluslararası siyasete karışmamaya gayret etmişlerdir. ABD bir yandan siyasi ve askerî çatışmalardan kaçınmak için önlemler alırken, diğer yandan ekonomik olarak genişlemeye ve Latin Amerika’daki çıkarlarını korumaya devam etmiştir. Her ne kadar Başkan Franklin D. Roosevelt (1933-1945) göreve başladıktan sonra ABD’nin uluslararası sorunlara müdahale etmesini bir zorunluluk olarak görmüş olsa da, bu mücadeleden Kongre’deki izolasyonistler galip çıkmıştır (Dorrien, Gary, *Imperial Designs: Neoconservatism and the New Pax Americana*, Routledge, New York 2005, pp.30-35).

¹⁷ Bkz. Braumoeller, Bear. *The Myth of American Isolationism*, https://projects.iq.harvard.edu/files/wcfia/files/579_mythofusisol.pdf, (12.05.2020).

¹⁸ Buna karşın ABD’de komünist düşünce siyasi ve entelektüel alanda kendine yer bulabilmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında ABD’ye göç eden Yahudilerin sola yakın durdukları ve Amerikan Komünist Partisi tarafından yayımlanan üç aylık *Partisan Review* dergisinde siyasi analizlere yer verdikleri görülmektedir. Sol eğilimli isimler arasında Lionel Trilling, Diana Trilling, Harold Rosenberg, Meyer Schapiro, Lionel Abel, William Phillips ve Philip Rahy bulunmaktadır. Hatta Irvin Kristol 20’li yaşlarında komünizme hayranlık duyarken daha sonra u-dönüşü yaparak yeni muhafazakârlığın kurucu isimlerinden biri haline gelmiştir (Wisse, R. Ruth. Irving Kristol, *Jewish Realist*, National Affairs, 2019, <https://www.nationalaffairs.com/publications/detail/irving-kristol-jewish-realist>, (12.05.2020).

¹⁹ Lefebvre, a.g.e., s. 26.

²⁰ Weber’e göre Protestanların sermayeye yaklaşımı ve çağdaş ekonomik yaşamdaki öncü durumları, yalnız biçimde onların devraldıkları tarihi mirasla açıklanabilir. Weber, Max, *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu* (çev.) Zeynep Gürata, Ayaç Yayınevi, Ankara, 1999, s. 32.

²¹ Drolet, Jean-François, Michael C. Williams. *Radical Conservatism and Global Order: International Theory and the New Right International Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018. s. 286.

Muhafazakârlık hakkında ne sorulacağını ya da öneminin nasıl değerlendirileceğini tam olarak bilmeden siyaset bilimciler bu olguyu görmezden gelme eğilimindedirler.²²

Muhafazakâr ideoloji, entelektüel arka planının güçlü olmasından ziyade uyum yeteneği sayesinde politik bir manivela olarak görülür. Toplumsal açıdan ekonomik ve siyasal yıkım süreçleri düşünceye zenginlik kazandırırken, içselleştirilmiş ve yerleşmiş düzeni koruma hareketi olarak muhafazakâr düşünce her zaman ayakta kalmıştır.²³ Diğer yandan muhafazakâr düşünce toplumsal ve tarihsel varoluştan kaynaklanan bir benliği temsil etme iddiasında olup, sahip olmaktan ziyade sahip olunan şeyi elinde tutma eğilimindedir.²⁴ Muhafazakâr düşünce ılımlı haliyle bile, radikal siyasi ve sosyal değişime muhalefetten ilham alır. Kısaca muhafazakârlık, farklı düşünce ekolleri tarafından analiz edilebilir ancak doktriner olarak tutarlı bir görünüm sergilemez.

Amerikan Yeni Sağın Temel Özellikleri

Liberalizm, sosyalizm veya komünizm gibi ideolojiler iç politika ve dış politika kuramları olarak anlaşılmakta ve analiz edilmektedir. Buna karşın, muhafazakârlık, büyük ölçüde uluslararası ilişkiler bağlamında değil iç politikayla ilgili bir konu olarak değerlendirilir. Kuramsal düzeyde muhafazakârlık dış politikada görünür olmasa da reel politikada durum tam aksi yönde seyretmektedir. Milliyetçi ve dinî içgüdüleri ve fikirleri eyleme geçirme girişimi, muhafazakâr uluslararası ilişkiler düşüncesinin temel özelliğidir.²⁵ Diğer yandan neo-muhafazakârlık, ilk olarak 1960'ların sonlarında ABD'de kültürel huzursuzluk ve üniversite eylemlerinin hüküm sürdüğü bir dönemde yeni bir ideoloji olarak tanımlandı. Amerikan toplumu genelde savaş ve çatışma dönemlerinde özelde ise 1980 sonrası yüzünü sağ siyasete dönmüştür. Şiddet ve endişe ABD liberalizminin muhafazakâr kanadının yükselişini tetiklemektedir. Bu ideoloji, seçmeni katı, sert ve ahlâkî olarak mutlakiyetçi politikalara yönlendirmek için kullanılmıştır. Bireylerin güvensizlikleri, kırgınlıkları ve özellikle de statülerini kaybetmekten korkmaları gibi hususlar, “muhafazakâr toplumu fanatikleştirmektedir.

ABD muhafazakâr düşüncesinin bir diğer özelliği milliyetçilik ve yurtseverlik fenomenidir. Yurtseverlik içerisinde otoriteye itaat duygusu barındırır. Muhafazakârlar nadiren bir devrim veya devrimci eylemlerle yan yana gelebilmişlerdir. Bu eylemler muhafazakâr terminolojide çoğu zaman anarşi ve düzensizlikle birlikte anılır. Muhafazakârlar tıpkı realistler gibi, milliyetçiliğin dünya siyasetindeki tetikleyici gücünü kullanma eğilimindedirler. Yeni sağ siyasete göre muhafazakârlığın yabancı düşmanlığı gibi yan etkileri olsa da milliyetçi düşünceler devletlerin gücünü dengeleme özelliğine sahiptir. Sağ siyasette milliyetçiliğin gücü, kendini savunma yeteneğine sahip olmayan ya da dezavantajlı olan devletlerin işgal edilmesini zorlaştıran moral bir unsur olmasından kaynaklanır. Dahası milliyetçilik, İspanya'da Napolyon'un, Afganistan'da ise Sovyetlerin öğrendikleri gibi işgali zorlaştıran belli başlı araçlardan sayılmaktadır.²⁶ Özellikle eski

²²Huntington, P. Samuel, Conservatism as an Ideology. American Political Science Review <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/conservatism-as-an-ideology/DFA31652E03A832C9E038D41F758600D>, (11.10.2019).

²³Okutan, M. Çağatay, Conservatism: Historical-Philosophical Roots. 2013 s.128, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201971127-134>, (17.11.2019).

²⁴Alexander, James, The Major Ideologies of Liberalism, Socialism and Conservatism, Political Studies. 2014, <http://yoksis.bilkent.edu.tr/pdf/files/7963.pdf>, (02.12.2019).

²⁵O'Connor, Brendon, Conservatism and American Foreign Policy, <https://www.cips-cepi.ca/>, (11.10.2019).

²⁶Ruger, William, Michael C. Desch, Conservatism, Realism and Foreign Policy: Kissing Cousins if Not Soulmates 2018. <https://nationalinterest.org/blog/conservatism-realism-and-foreign-policy-kissing-cousins-if-not-soulmates-27242>, (18.11.2019).

düşmanlara karşı barış ve uzlaşma arayışları, muhafazakâr politikada gerçeklikten kopuş, aşırı iyimserlik veya ütopya olarak nitelendirilmekte ve bu yönde çaba gösteren siyasi tercihler kolaylıkla zaman ve para israfı olarak değerlendirilmektedir. Kısaca politikaya muhafazakâr yaklaşım, devletler arasında anarşinin egemen olduğu doğa durumuna yani realist düşünceye kesin bir inançla bağlı olmak anlamına gelmektedir.

Siyasal Partiler ve Kültürel İdeolojileri

Demokratik sistemlerde muhafazakârlar, tıpkı diğer siyasi gruplar gibi iktidarı ellerinde tutmak istiyorlarsa mecliste çoğunluk oluşturmaları gerekmektedir. Bunun anlamı geniş bir seçmen kitlesinden destek almalarının zorunlu olmasıdır. Ancak muhafazakâr partilerin başlıca toplumsal kaynakları olan kırsal kesim ve köylüler, diğer sosyal gruplara göre kademeli olarak azalmıştır. Bundan dolayı muhafazakâr partiler boşluğu doldurmak için milliyetçi duyguları²⁷ körüklemişler, dini söylemler geliştirmişler ve geleneğin büyük şehir yaşamına uyarlanmasını sağlayan stratejiler geliştirmişlerdir. Bunun meyvesini almayı da çoğu zaman başarmışlardır.

The Chicago Council on Global Affairs’ın 2017 yılı başkanlık seçimi öncesi yapmış olduğu ankette muhafazakâr ve liberal eğilimli Amerikan seçmenlerinin öncelikli beklentileri, korkuları ve sorunlarının neler olduğu sorulmuştur. Ankette, Cumhuriyetçilerin %68’i ve Demokratların %39’u İran’ın nükleer programından endişe ettiklerini belirtmişlerdir. Muhafazakârların ise neredeyse yarısı İran’ın nükleer silah geliştirmeye başlaması durumunda ABD kuvvetlerinin hava saldırısı, siber saldırı ve askerî müdahalede bulunması gerektiğini savunmuşlardır. Liberal Demokratların çoğunluğu bu önlemlere karşı çıkmaktadır. Ayrıca sözü edilen ankete göre Cumhuriyetçilerin %69’u ve Demokratların %57’si Kuzey Kore’nin nükleer programından endişe etmektedirler. Her iki grubun çoğunluğu, iklim değişikliğinin ciddi bir tehdit olduğunu kabul ederken, bu konuda Demokrat seçmen daha net bir tavır takınmaktadır. Demokratların %59’u, muhafazakârların ise %41’i ABD’de siyasi kutuplaşmanın önemli bir tehdit olduğuna inanmaktadır. Demokratlar, insancıl ve ekonomik yardım gibi diplomatik girişimlere daha fazla onay verirken, ABD’yi daha güvenli hale getirmek için uluslararası kuruluşlara katılmak gerektiğini düşünmektedirler. Muhafazakârların, %61’i yasadışı göçmen çalıştıran işletmelere karşı çıkarırken bu oran liberallerde %49’a kadar düşmektedir.²⁸ Bu sayılan düşünce farklılıklarının inşa edildiği alanlar siyasi, dinî ve toplumsal kuruluşlardır. Yeni muhafazakârlar, düşmanlarını, “şeytan”, “şeytan imparatorluğu” veya “şer eksenini” şeklinde tanımlamaya meyillidirler.²⁹ Yeni muhafazakâr düşünce, esasen insan doğasının kötü olduğunu sabit ve belirleyici bir değişken olarak kabul ettiğinden, siyasal alanda savaş, çatışma ve gerilimin zamanla azalmayacağı inancına sahiptir. Yeni muhafazakâr ideoloji, insan aklını sınırlı bir yetkinlik olarak değerlendirirken, insan doğasını kötü ve bencil olarak tasvir etmektedir.

Yukarıda ABD’de Cumhuriyetçi seçmenin genel eğilimleri ve tehdit algısının popülist yönü nispeten ortaya konulmuştur. Sağ popülizm, toplumu homojen ve birbirine

²⁷ Gerim, Giray, A Theoretical Survey on the Relationship between Conservative Nationalism and Populism, 2nd International Conference on Modern Approach in Humanities and Social Science. 2019, https://www.academia.edu/41288172/A_Theoretical_Survey_on_the_Relationship_between_Conservative_Nationalism_and_Populism, (03.02.2020).

²⁸ Smeltz, Dina, Do Liberal and Moderate Democrats Divide on US Foreign Policy? <https://www.thechicagocouncil.org/publication/lcc/do-liberal-and-moderate-democrats-divide-us-foreign-policy>, (02.03.2020).

²⁹ Singer, E. David, The Inheritance, Harmony Books, New York 2009, s. 43.

düşman iki gruba ayırmakta veya “yozlaşmış seçkin” ve “saf toplum” ikilemi üzerinden iç politikayı sisli bir atmosferde tanımlamaya çalışmaktadır. Muhafazakârlık, ideolojiden ziyade lider ve liderlik kavramı üzerinden kitleleri siyasal alana taşımaktadır. Muhafazakâr partiler, “kurumsallaşma düzeyi düşük lidere bağımlı araçlar” olarak, yeterince kurumsallaşamamıştır. Popülizm başlı başına bir ideoloji olarak görülebilirse de muhafazakârlık ile popülizm arasındaki doğal ilişkiyi açık şekilde teşhis etmek mümkündür. Diğer yandan muhafazakârlık ve liberalizmin birbirine en fazla yakınlaştığı alan hiç kuşkusuz ekonomidir. ABD siyasal ve ekonomik sisteminin büyük ölçüde İngiliz siyaset bilimci John Locke’den esinlendiğini söylemek mümkündür. Locke’a göre devlet bireysel özgürlüklerin ve mülkiyetin garantörü olabildiği ölçüde meşru kalabilir. İşte bu ilke yeni sağın ekonomik düşüncesini şekillendirmektedir. Yeni sağ düşünürler devletin “kamu yararı” için bile olsa birey aleyhine gelişmemesi gerektiğini savunmaktadırlar.³⁰

Yeni Muhafazakârların Dış Politikası

Her ne kadar dış politikada muhafazakârların genel eğilimleri realist bir çizgide tanımlansa da siyaset yapıcılarının ve karar alıcılarının kimliğinin bu alanlardaki etkisinin azaldığını söylemek iyimser bir yaklaşım olacaktır. Muhafazakâr düşünce iç siyasette, toplumsal ve kültürel bir projeye sahip olduğu gibi dış politikada da kendi değerlerinin, hedeflerinin ve inançlarının savunuculuğunu yapmaktadır. Ayrıca muhafazakârlık ve Cumhuriyetçi Parti özdeş değildir. Ancak uzun yıllar boyunca parti ile daha yakından ilişkili hale gelmiştir. Bu nedenle geçen yüzyıldaki muhafazakâr dış politikayı tartışmak, Cumhuriyetçi dış politikayı tartışmak olarak anlaşılmaktadır. Bu noktada muhafazakârların çizgilerinin sabit olmadığı söylenebilir.³¹ 20. yüzyılda, Thomas Woodrow Wilson, Franklin Delano Roosevelt, Harry Truman ve Lyndon Baines Johnson gibi liberal devlet başkanları, idealist hedefler doğrultusunda mücadele yaptıklarını dile getirdiler. Birinci Dünya Savaşı (1914-1918), İkinci Dünya Savaşı (1939-1945), Kore (1950-1953) ve Vietnam (1955-1975) savaşlarında büyük siyasi taahhütlerde bulunuldu.³² Bu savaşlar güçlü bir insan hakları retoriği içermemekle birlikte insan hakları konusu moral ve politik iddiaların bir parçası olarak öne sürülmekteydi.³³ ABD siyaseti bu savaşlara liberal idealizm damgasını vurmaya çalışmıştır.

Ayrıca muhafazakâr başkanlarda, mantık benzerliklerinin yanında strateji farklılıkları da bulunmaktadır. Soğuk Savaş sürecinde ABD, SSCB’yi durdurmak için uluslararası sistemde daha faal rol oynaması gerektiğini düşünmekteydi. Bu amaç uğruna Dwight David Eisenhower, konvansiyonel kuvvet indirimine gitse de nükleer silahlara vurgu yapmaktan kaçınmamıştır. Diğer taraftan yirminci yüzyılın muhafazakâr simgesi olan Reagan ise stratejisini geleneksel askerî güçlerin bolluğu üzerine oluşturmuştur. Rus diplomat Yevgeni Maksimoviç Primakov’un ifadesiyle Reagan, komünizm karşıtlığını Amerikan siyasetinin ideolojisi hâline getirerek "kötülük imparatorluğuna" karşı "haçlı seferi" ilan etmiştir. Bu "seferler" doğrudan çatışma, silahlanma ve yıldız savaşları senaryolarını içermekteydi.³⁴ Buna ilave olarak Cumhuriyetçilerin, komünizm ile

³⁰ Bkz. Hendrix, Jery, America Needs a Truly Conservative Foreign Policy, 2016, <https://nationalinterest.org/feature/america-needs-truly-conservative-foreign-policy-16555>, (12.11.2019).

³¹ Dueck, Colin, The Future of Conservative Foreign Policy, <https://www.aei.org/research-products/journal-publication/the-future-of-conservative-foreign-policy/>, (15.11.2019).

³² Kirkpatrick, J. Jeane, Defining a Conservative Foreign Policy, <https://www.heritage.org/political-process/report/defining-conservative-foreign-policy>, (17.11.2019).

³³ Keys, J. Barbara, Reclaiming American Virtue, Harvard University Press, Harvard 2014, s. 75.

³⁴ Primakov Yevgeni, Rusların Gözüyle Ortadoğu, (çev.) Olga Tezcan, Timaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 261.

mücadelede ABD'nin rolünü benimsemesi, liberal enternasyonalist politika mөнüsünü tam olarak kabul ettiklerini göstermemektedir. Bu dönemde partiler arasında ve parti içindeki siyasi farklılıklar zorunlu olarak ertelenmiştir. Örneğin William Francis Buckley ve Barry Morris Goldwater gibi erken dönem Soğuk Savaş muhafazakârları, çevreleme yerine geri almayı, çok taraflı kurumlar yerine ABD ulusal egemenliğini ve dış ekonomik yardım programları yerine ABD'nin askerî gücünü, ideal araçlar olarak görüyorlardı.³⁵

Soğuk Savaş sonrası dönemde ise pek çok yeni muhafazakâr şahsiyet, kazanılan ideolojik ve siyasi zaferlerle yüz yüze geldiğinde tarihin sona erdiğine dair öngörülere yer veriyorlardı.³⁶ Son derece iddialı olan bu duruş, dünyanın liberal enternasyonalizm yoluyla toplumsal ve siyasal mühendislik faaliyetlerine açık olduğunu iddia etmekteydi. Nihayet Amerikan yeni sağ için Roma İmparatorluğu'nun ideali olan “evrensel ve türdeş” bir devlet yaratmak için gereken atmosfer oluşmuştu. Hedef tahtasına konan Orta Doğu ülkelerini, ele geçirme amacı yeni ulus inşa etme ve başarısız devletleri özgürleştirme söylemine dayandırıldı. Bush bu yaklaşımı aşağıdaki ifadelerle açıkça dile getirmişti. “Bazıları, doğru veya yanlışla dikkat etmeden her şeyi konuşmanın bir şekilde diplomatik olmadığını veya kaba olduğunu ifade ediyorlar. Bu görüşe katılmıyorum. Farklı durumlar farklı yöntemler gerektirir, ancak farklı ahlâklar gerektirmez.”³⁷ Bush'a göre etik değerler zamandan ve mekândan bağımsız olarak her kültürde aynıdır. Bu değerleri de ABD temsil etmektedir.

1991 yılında yapılan Körfez Savaşı, Kuveyt işgalini durdurmayı hedeflemiştir. Buna rağmen çatışmalarda Hıristiyan ve muhafazakâr hafızayı canlandıracak söylemler ideolojik bir kaldıraç görevi görmüştür. İkinci Körfez Savaşı muhafazakâr düşüncenin uyandırılması ile bir Haçlı Seferleri söylemi etrafında şekillenmiştir. Savaşa destek veren ülkelerin çoğunun Müslüman Arap ülkeleri olması ve hatta bunların desteği olmadan böyle bir savaşın kazanılmasının mümkün olmaması yeni sağ düşüncüyü temsil eden söylem için ayrıntıdan öte bir anlam taşımamıştır. Bu yaklaşımda, muhafazakâr ideoloji özne, savaş ise nesne haline gelmiştir.

Diğer yandan BM ve NATO gibi kuruluşlar, Soğuk Savaş ortamında muhafazakârların gözüne çok fazla batmamıştır. Ancak Soğuk Savaş sona erdiğinde Amerikan yeni sağına göre bu kurumlar evrensel ve ütopyik hayaller peşinden koşmakla eş anlamlı hale gelmişlerdir. Ortak karar alma mekanizması veya ortak güvenlik gibi idealler, gelenekçi ve gerçekçi siyasal düşünceler açısından fazla soyut bir özlem olarak mahkûm edilmiştir. Uluslararası siyasetin doğasının belirsizlik ve anarşi üzerine kurulu olduğu düşüncesine dayanan muhafazakârlar açısından, meşruiyeti tanımlama görevini, soyut hedefleri olan geniş bir kuruluşa bırakmanın çok anlamlı olması beklenemezdi. Bu nedenle Soğuk Savaş sonrası dönemde sıkça tekrarlanan “yeni dünya düzeni”, küresel kurumların adım adım işlevsizleştirilmesini de beraberinde getirmiştir. Zira kolektif güvenlik genel olarak ortak bir çıkar, ortak bir dış politika eğilimi neticesinde gerçekleştirilebilir.³⁸ Dolayısıyla ortak güvenlik kurumları, tamamen siyasi tercihe bağlı olarak hayatta kalabilir. Bu bağlamda Birinci Körfez Savaşı BM kararlarına dayalı olarak gerçekleştirilmiş ve sadece Irak güçlerinin Kuveyt'ten çıkarılmasını sağlamıştır. Bunun yanında Bush yönetiminin,

³⁵ Dueck, Colin, The Future of Conservative Foreign Policy, <https://www.aei.org/research-products/journal-publication/the-future-of-conservative-foreign-policy/>, (22.11.2019).

³⁶ Bkz. Fukuyama, Francis, The End of the History, National interest, 1989, https://www.embl.de/aboutus/science_society/discussion/discussion_2006/ref1-22june06.pdf, (12.01.2020).

³⁷ George Bush'un söylemini aktaran Shogan, J. Colleen, The Moral Rhetoric of Americans Presedents, Texas University Press, Texas 2006, s. 178.

³⁸ Ridgway, L. Rozanne, Collective Security on Europe and Middle East, Pen State Publishing, 1993, s. 77.

Güvenlik Konseyi kararlarını ciddiye aldığı açıktır. Yine de ortak karar alma fikri, eskiye nazaran zaman alıcı zahmetli ve zor görünmeye başlamıştır. Diğer yandan BM, askerî bir harekâta karar verdiğinde, böyle bir harekâtın ABD çıkarları doğrultusunda desteklenip desteklemeyeceği Amerikan sağ kanat siyasilerini oldukça meşgul eden bir tartışma olmuştur. Söz konusu siyasiler, NATO ve BM'nin ülkelerine yüklediği yüksek faturadan sürekli şikâyet etmektedirler. Bu yaklaşım kolektif güvenlik ve karar alma süreçlerinin nihai bir yol olmayacağını ortaya koyar niteliktedir. Muhafazakâr düşünceye göre, ABD eylemlerinin meşruiyetinin yegâne kaynağı, Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu kararların oy çokluğuna dayanması değildir. Bilâkis ABD Anayasası'nın dış politikada temel referans olarak alınmasıdır.

Ayrıca muhafazakârların dış politika anlayışları tek tip değildir. Özellikle, ulusal ve uluslararası önceliklere vurgu yapanlar arasında uzun süredir devam eden bir gerilim bulunmaktadır. Buna göre milliyetçi muhafazakârlar, ülkelerinin egemenliğini vurgularlarken, muhafazakâr enternasyonalistler ise ABD'nin küresel sisteme stratejik açıdan katılması gerektiğini savunmaktadırlar. Bu iki farklı bakış açısı mutlaka çatışma halinde olacak diye bir şey yoktur. Ancak 2016 yılında Trump'ın başkanlık kampanyası ve süreci, ortaklıkların yerine farklılıkların vurgulanmasına neden olmuş ve fikir ayrılıklarını derinleştirmiştir. Bu farklılaşma toplumda kutuplaşmaya dönüşmüştür. Son on yıllarda Cumhuriyetçi Parti, tam olarak kültürel ve sosyal konularda muhafazakâr bir konum benimseyerek daha popülist bir eğilim sergilemeye başlamıştır. ABD yönetimlerinin zaman zaman gündeme getirdiği “yeni dünya düzeni” ile neyi kastettiği gerçekte pek fazla önemli değildir. Çünkü karar alıcılar ve analistler, kavramın içeriği konusunda net bir çerçeve çizememişlerdir. Ancak net olarak görünen şey tek taraflı bir düzen dayatmasının varlığıdır.

Sonuç

Küresel siyasette, kimliklerin çeşitli bağlamlarda ilişkilere yön veren sosyo-kültürel özellikleri rolü göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Bu nedenle makalede, ABD siyaseti yapısal açıdan analiz edilmiştir. Muhafazakârlık, siyasi süreçlerde inişler çıkışlar yaşayan bir ideolojidir. Bu nedende muhafazakârlık her ideoloji kadar görecelilik arz eder. Yeni muhafazakârlık din ile liberalizmi harmanlamaya çalışan bir ideolojiden vazgeçerek milliyetçilik ile Protestan ahlâkını uzlaştıran bir yapıya dönüşmüştür. Buna göre yeni-muhafazakârlık, laik ve evrensel idealler yerine Püriten eğilimlere dayalı ve milliyetçi bir karakter taşımaktadır.

Bush yönetiminin terörle mücadelesinde ve Trump'ın İsrail dışında tüm dünya ülkeleri ile olan ilişkisinde “içgüdüsel” olarak ortaya çıkan yeni muhafazakârlığın yapısı görünür hale gelmiştir. Her iki aktörün söyleminde de Amerikan gücü “ideal” ve hatta Tanrısal amaçlar için bir araç olarak öne sürülmektedir. Diğer taraftan bu yaklaşım ABD iç politikasında ve bu ülke ile küresel ortakları arasında cereyan eden kutuplaşmanın ve güvensizliğin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Kısa vadede Amerikan siyaseti yeni muhafazakârlığın etrafında istikrar kazanmış gibi görünmekle birlikte, ülkede kutuplaşma giderek artmaktadır. Dolayısıyla ABD gücünün meşruiyet krizine sürüklenmesi yalnızca küresel dengelerle ilgili olmayıp, iç dinamiklerdeki gerilimlerden kaynaklanmaktadır. Zira günümüzde ABD'de demokratik gelişimin temel sorunu, göreceli olarak çok fazla destekçiye sahip olmayan neo-faşist örgütler veya enternasyonalistlerin ekonomik başarısızlıkları değil, siyasal ve ekonomik ayrımcılık biçimini savunan ve uygulayan muhafazakâr seçkinlerden kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alexander, James, The Major Ideologies of Liberalism, Socialism and Conservatism, Political Studies, 2014, <http://yoksis.bilkent.edu.tr/pdf/files/7963.pdf>, (02.12.2019).
- Braumoeller, Bear, The Myth of American Isolationism, https://projects.iq.harvard.edu/files/wcfia/files/579_mythofusisol.pdf, (12.05.2020).
- Dueck, Colin, The Future of Conservative Foreign Policy. <https://www.aei.org/research-products/journal-publication/the-future-of-conservative-foreign-policy/>, (15.11.2019).
- D'Argenio, Joseph, Ronald, Building a Pilgrim Utopia: Identity, Security and the Contradiction of Crosscultural Affairs at new Plymouth, 1620-1640 Lehigh University, 2004.
- Demos, John, A Little Commonwealth: Family Life in Plymouth Colony Journal of American History, Volume 57, Issue 2, 1970.
- Dorrien, Gary, Imperial Desings: Neoconservatism and the New Pax Americana, Routledge, New York, 2005.
- Drolet, Jean-Françol, Michael C. Williams, Radical Conservatism and Global Order: International Theory and the New Right International Theory. Cambridge University Press. 2018.
- Dueck, Colin, The Future of Conservative Foreign Policy. <https://www.aei.org/research-products/journal-publication/the-future-of-conservative-foreign-policy/> (22.11.2019).
- Fukuyama, Francis, The End of the History, National interest, 1989, https://www.embl.de/aboutus/science_society/discussion/discussion_2006/ref1-22june06.pdf (12.01.2020).
- Gerim, Giray, A Theoretical Survey on the Relationship between Conservative Nationalism and Populism, 2nd International Conference on Modern Approach in Humanities and Social Science. 2019, https://www.academia.edu/41288172/A_Theoretical_Survey_on_the_Relationship_between_Conservative_Nationalism_and_Populism (03.02.2020).
- Haskins, L. George, The Legal Heritage of Plymouth Colony, 1962, https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=6905&context=penn_law_review (12.02.2020).
- Hendrix, Jerry. America Needs a Truly Conservative Foreign Policy, 2016, <https://nationalinterest.org/feature/america-needs-truly-conservative-foreign-policy-16555> (12.11.2019).
- Huntington P. Samuel, Conservatism as an Ideology. American Political Science Review <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/conservatism-as-an-ideology/DFA31652E03A832C9E038D41F758600D>. (11.10.2019).
- Keys, J. Barbara, Reclaiming American Virtue. Harvard University Press, 2014.
- Kinzer, Stephen, What Truly Conservative Foreign Policy Looks Like, 2015. <https://www.bostonglobe.com/opinion/2015/12/13/what-truly-conservative-foreign-policy-looks-like/Dr6wJUyXx4ewVsk3xByw7K/story.html> (18.11.2019).
- Kirkpatrick, J. Jeane, Defining a Conservative Foreign Policy, <https://www.heritage.org/political-process/report/defining-conservative-foreign-policy> (17.11.2019).
- Kissinger, Henry, Diplomasi, (çev). İbrahim H. Kurt, İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2000.
- Lefebvre, Maxime, Amerikan Dış Pilitikası, (çev). İsmail Yerguz. İletişim Yayınları, İstanbul. 2005.

- Norman, Jonathan, Remaining Puritan: The History of a Separatism Church in Massachusetts 1620-1895. 1620-1895 Thesis. Oklahoma State University, 2015.
- O'Connor, Brendon, Conservatism and American Foreign Policy, <https://www.cips-cepi.ca/> (11.10.2019).
- Okutan, Çağatay, Conservatism: Historical-Philosophical Roots. 2013. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/201971> 127-134. (17.11.2019).
- Phillips-Fein, Kim, Conservatism: A State of the Field. American History, Volume 98, Issue 3 2011. Pages 723–743, p. 725.
- Primakov, Yevgeni, Rusların Gözüyle Ortadoğu. (çev). Olga Tezcan, Timaş Yayınları, 2009.
- Ridgway, L. Rozanne, Collective Security on Europe and Middle East. Pen State Publishing, 1993.
- Ruger, William, Michael C. Desch. Conservatism, Realism and Foreign Policy: Kissing Cousins if Not Soulmates 2018. <https://nationalinterest.org/blog/conservatism-realism-and-foreign-policy-kissing-cousins-if-not-soulmates-27242> (18.11.2019).
- Sanger, E. David, The Inheritance, Harmony Books New York, 2009.
- Seliger, Martin, Ideology and Politics. Free Press, New York, 1976.
- Shogan, J. Colleen, The Moral Rhetoric of Americans Presedents, Texas Univercity Press, 2006.
- Smeltz, Dina, Do Liberal and Moderate Democrats Divide on US Foreign Policy? <https://www.thechicagocouncil.org/publication/lcc/do-liberal-and-moderate-democrats-divide-us-foreign-policy>, (02.03.2020).
- Stirner, Max, Biricik ve Mülkiyeti, (çev). Selma T. Noyan. Kaos Yayınları, İstanbul, 2003.
- Şenel, Alaeddin, Siyasal Düşünceler Tarihi. Bilim Sanat Yayınları. Ankara. 1995.
- Tocqueville, Alexis, Democracy in America, A Penn State Publication, 2002.
- Weber, Max, Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu, (çev). Zeynep Gürata, Ayaç Yayınevi, Ankara, 1999.
- Wisse, R. Ruth, Irving Kristol, Jewish Realist, National Affairs, 2019, <https://www.nationalaffairs.com/publications/detail/irving-kristol-jewish-realist>, (12.05.2020).